
Od redakcji

Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach 18, 9-10

1995

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

OD REDAKCJI

W materiałach tomu 18 „Rocznika Muzeum Narodowego w Kielcach” zwraca uwagę dominacja tematu kieleckiego w pracach nie związanych bezpośrednio z zasobami muzealnymi. I tak Jan Główka w artykule Herb miasta Kielc — geneza i historia próbuje ustalić pochodzenie i symbolikę miejskiego godła, sięgając do najstarszych zachowanych przedstawień (wyobrażenia pieczętna). Praca przynosi także mało znane fakty z najnowszych dziejów herbu naszego miasta. Drugi artykuł z wymienionej grupy — autorstwa Janusza Kuczyńskiego Ludność Kielc w świetle lustracji z 1788 roku — zgłębia problem demograficzny. Wykorzystując dane o mieszkańcach Kielc zawarte w lustracji, autor kresli sytuację demograficzną miasta w 1788 r., na rok przed jego przejściem z rąk biskupów krakowskich na rzecz Skarbu Państwa. Obraz ten jest wszechstronny: autor ustala liczbę mieszkańców, ich strukturę wiekową, podział ze względu na stan posiadania i źródła utrzymania; przedstawia także przeobrażenia zachodzące w składzie kieleckiej społeczności mieszczańskiej w okresie od 1746 do 1806 roku. Praca Urszuli Oettingen o pomniku „Czwórki” Pierwszej Kompanii Kadrowej kontynuuje tematykę legionową w „Roczniku”, wnosząc wiele nowych informacji dotyczących koncepcji pomnika, różnych wersji jego projektów, m.in. w oparciu o wspomnienia jego twórcy Jana Raszki, a także zabiegów kieleckiej społeczności wokół tego obiektu — symbolizującego rolę miasta w dziele odzyskania niepodległości.

Druga grupa prac w obecnym tomie to opracowania muzealiów ze zbiorów własnych muzeum. Najobszerniejszym z nich jest artykuł Janusza Kuczyńskiego „Pamięć wydających się i przychodzących pieniędzy” Franciszka Kontrymowicza w latach 1826—1860. Biorąc za podstawę 152-stronicową księgę przychodów i wydatków (przechowywaną w Dziale Historii) — prowadzoną w ciągu 34 lat przez oficera żandarmerii, później ziemianina, mieszczanina, wreszcie emeryta — autor analizuje jego kondycję finansową, starania o poprawę bytu oraz proces ubożenia aż po próg nędzy. Księga dostarcza także szereg informacji obyczajowych, wychwyconych w pracy i skomentowanych, oraz dane o cenach towarów i usług. Autor wychodzi daleko poza materiał księgi, co czyni ten artykuł cennym przyczynkiem do badań nad dziejami dobrobytu i niedostatku w XIX-wiecznej Polsce. Podobne źródło (także własność Działu Historii) — 52-stronicowa księga budżetowa szpitala-przytułku w Kurozwękach z lat 1732—1825 — to temat kolejnej pracy J. Kuczyńskiego. Autor zwraca w niej uwagę na sytuację kurozwęckiego szpitala, instytucji utrzymywanej przez właścicieli miasta oraz z wyderkafu, czyli rocznych opłat od pożyczek obciążających nieruchomości. Prócz mieszczan opłaty wnosili także niektórzy okoliczni ziemianie oraz gmina żydowska z pobliskiego Szydłowa. Zajmując się przede wszystkim analizą przychodów i wydatków, autor sięga do „księgi budżetowej” także po dane o sposobie zarządzania szpitalem, określa w nim rolę właściciela miasta, opiekunów i osób ich kontrolujących, przytacza także informacje o wyżywieniu pensjonariuszy.

Przedmiotem opracowania ostatniego artykułu z omawianej grupy prac jest kolekcja portretu z okresu międzywojennego w malarstwie i rzeźbie w zbiorach Muzeum Narodowego w Kielcach. Ten ilościowo skromny zbiór (31 prac) jest cenny ze względu na odbijającą się w nim różnorodność kierunków w sztuce tamtego czasu, a także na wizerunki ważne z historycznego punktu widzenia, oraz pozycje wybitne artystycznie. Po raz pierwszy w pracy o portrecie z naszych zbiorów pojawiła się również rzeźba.

Jedyną pracą w tomie 18 „Rocznika” zawierającą wyniki badań terenowych, prowadzonych przez muzeum, jest artykuł Eugenii Fijałkowskiej Surowce ilaste użytkowane przez warsztaty ceramiczne w Bodzentynie i Daleszycach. Autorka w trakcie geologicznych badań terenowych ustaliła, z jakich surowców korzystali garncarze i ceramicy (właściciele zakładów ceramiki szlachetnej), oceniła ich przydatność do produkcji takiej ceramiki, dotarła do pozostałości po tej produkcji i określiła przypuszczalne przyczyny upadku wymienionych w tytule ośrodków.

Nowy dział „Rocznika” — „Komunikaty” — obejmuje w tym tomie pięć niewielkich artykułów, których tematem są: prace konserwatorskie prowadzone na reprezentacyjnym piętrze palacu (Alina Celichowska — strop ramowy w apartamencie biskupim); prace konserwatorskie na parterze palacu kieleckiego, w pomieszczeniach sztabu oddziałów strzeleckich w 1914 r., i rekonstrukcja dawnego Sanktuarium Marszałka Józefa Piłsudskiego (Lidia Michalska-Bracha — odtwarzanie Sanktuarium, problemy i komentarze); konserwacja XVII-wiecznej tapiserii (Anna Kwaśnik-Gliwińska — praca nad zabezpieczeniem i przywróceniem walorów ekspozycyjnych tkaniny z warsztatu Jakuba Geubelsa Mł. Wódz przyjmujący hołd); Galeria Malarstwa Polskiego w palacu (Elżbieta Jeżewska — przypomnienie koncepcji galerii i omówienie zmian służących zagęszczeniu jej scenariusza); analiza zapisów pierwszej księgi pamiątkowej wyłożonej w odtworzonym Sanktuarium Józefa Piłsudskiego (Janusz Kuczynski — próba określenia percepcji nowej ekspozycji i jej historyczno-patriotycznego przesłania).

Tom zawiera ponadto omówienie nabytków, jeszcze dość licznych w latach 1989—1992, oraz kroniki muzealne z tych samych lat. W tomie 18 powróciły po kilkuletniej przerwie recenzje i omówienia regionalnych publikacji naukowych.

Kielce, styczeń 1995 r.